

Ἡ Ἐάνθη ὀφείλει τὴν ὑπαρξί- της
εἰς μίαν καταστροφὴν. Ἄν δὲν κατε-
στρεφετο ἡ Γενίτζε, δὲν θὰ ὑπῆρχε σή-
μερα ἡ πόλις, ἡ ἑακουστή γιὰ τὰ εὐγε-
νικά καὶ τὰς, γιὰ τὸν πλοῦτον τὸν
χαλὼν τῆς καὶ γιὰ τὴν ὥραιον γυναῖκα
τῆς.

Ἡ Ἐάνθη ἀναπτύσσεται πάλιν στίς
πλαγὲς τῆς ὁροσει-
ράς τῆς Ροδοπῆς
χωρὶς κανένα χαλι-
νόν. Ὡς πόλις δὲν
παρουσιάζει θέματα
ἐξαιρετικῶς ἐνδιαφέ-
ρον ἂν ἐξαφύκη κα-
νεῖς τὸ γραφικὸ θέ-
μα τῆς ἀμφιθεα-
τρικῆς τῆς ἐπεκτά-
σεως. Ὅλη ἡ κί-
ησις τῆς περιορί-
ζεται εἰς τὰ οὐράδι-
κα καὶ κάτω ἀπὸ
τὸν μεγάλο πλάτα-
νο τοῦ Γενί Τζαμί.
Στὰ πάντα κατα-
λήγουν οἱ καπνέ-
μποροι, οἱ καπνο-
παραγωγοὶ ντόπιοι
καὶ πρόσφυγες. Οἱ
Τούρκοι χωρικοί,
λιγώτερο σπάταλοι
ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων,
προτιμοῦν τὴν ἱερὴ
σκὰ τοῦ αἰανοβίου
πλατάνου τοῦ Γενί
Τζαμί πὺν δεσπόζει
τῆς κεντρικῆς πό-
λεως τῆς πόλεως.
Κάτω ἀπὸ τὸν
μεγαλοπρεπὲς αὐτὸ
πλάτανο, οἱ σαρ-
κοφόροι Τούρκοι
μὲ τὴν περιποιημέ-
νες γενεαὶ καὶ
τῇ θυμωτικῇ διά-
θεσι, μαζεύονται τὰ
πρωῖνα καὶ τ' ἀπο-
γευμάτια καὶ ἀρχί-
ζουν μὴ συζητήσι,
ποῦ δὲν τελειώνει
ποτέ.

Κανεῖς δὲν μπο-
ρεῖ νὰ ἐννοήσῃ τί
συζητοῦν, τί προσ-
παθοῦν νὰ λύσουν,
στὸ πνεῦμα πόλων
νόμων τῆς φύσεως
προσπαθοῦν νὰ εἰσ-
δόσουν.

Ὁ καφεὶς καὶ οἱ
ναργιλέδες δίνουν
τὴν εὐκαρίαν σ' ἕνα
μικρὸ διάλειμμα, το-
νώνουν ὁμῶς ἐξ

ἄλλου τὴν διάθεσιν τῆς συζητήσεως καὶ
τῆς ἐρωτηρίας τῶν ἀνεξηγήτων στο-
χασμῶν. Ὅταν δὲν συζητοῦν οἱ Τούρ-
κοι τῆς Ἐάνθης, πηγαίνουσιν με-
σα στὴν πόλιν χωρὶς σκοπὸ, σὰν νὰ εἴνε
καταδιασπένον· σ' αὐτὴν τὴν ποινὴ
ποδὸς ἔχει ἀπὸ ποῖα ἀγνωστὴ δύναμις,
σὰν νὰ καταδιώκονται ἀπὸ κάποια ἄ-
δικη κατάρρα.

Ὅσοι φορὲς εἴποτε νὰ περάσω ἀπὸ
τὴν Ἐάνθη προσεπάθησα νὰ λύσω αὐτὸ
τὸ μυστήριον. Προσεπάθησα νὰ μάθω ἀ-
πὸ τοὺς ἔρχονται καὶ τοὺς πηγαίνουν τό-
σο θιασπικά οἱ Τούρκοι, ποῦ περιφέ-
ρονται μέσα στὴ καρδίᾳ τῆς πόλεως.
Δὲν τὸ κατώρθωσα ὁμῶς. Ἐκεῖ ποῦ
παρακολουθεῖ κανεῖς ἕνα Τούρκο, ἐκεῖ
τὸν χάγει ξαφνικὰ ἀπὸ τὰ μάτια του.

ἑναγυρίζουν γιὰ νὰ ὑπενθυμίσουν κά-
τι ἢ γιὰ νὰ παύουν κατὰ πὺν ἐξέχασαν.
Δὲν ἀποκλείεται νὰ ἐνεργοῦν καὶ αἱ φων-
διασμοὺς γιὰ τὴ διαλίσει τῆς συζυ-
γικῆς πίστεως καὶ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς
οἰκογενειακῆς τῶν εὐτυχίας. Ὅπως δὲ
ποτέ οἱ Τούρκοι τῆς Ἐάνθης εἴνε ἐργα-
τικώτατοι καὶ προοδευτικοί, ἀποτελοῦν
ἕνα στοιχεῖο ἀξιόλογο γιὰ τὴ ζωὴ τῆς
πόλεως, εἴνε τιμωτάτα στίς συναλλα-
γὰς τῶν καὶ εὐπεθέστατοι στοὺς νόμους
καὶ τοὺς προφήτες.

Ἐξακολουθοῦν δέβαινα νὰ πιστεύουν
εἰς τὸν Ἀλλάχ καὶ τὸν μοναδικὸν αὐ-
τοῦ προφήτην, τὸν Μωῦσεφ, ἀδιαφο-
ρῶντας ὁλότελα γιὰ τὴν κανονομίας
τοῦ Καμάλ Ἀτατούρκ καὶ τῶν συνε-
ργατῶν του.

Καὶ εἴνε ἀληθὲς διὰ δὲν διατηροῦν
πὰ τὰ χαρέμα τῶν, ἐκτὸς μερικῶν
πλούσιων χωρικῶν, ποῦ ἔχουν δύο ἢ καὶ
περισσότερες γυναῖκες, εἴνε ὁμῶς τα-
πικώτατοι στὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐντολῶν
τοῦ Κορανίου. Ἀναπαύονται τὴν Παρα-
σκευὴ, πηγαίνουν συχνὰ στὰ τζαμιά
γιὰ νὰ προσκυνήσουν καὶ πέφτουν σ' ἑκ-
στασι βαθειά, δταν ἀκούν τὸν Μουεζζίν
νὰ ζητῇ τὴν εὐλογίαν τοῦ Ἀλλάχ ἀπὸ
τοὺς κυκλικούς ἐξώστες τῶν μιναρεθῶν.

Πολλὲς Τουρκικὲς τῆς Ἐάνθης ἔ-
χουν βγάλει ὥστίος τοὺς φερετζέ καὶ τὰ
τσαρτσάρια καὶ κάποιον ἀπόγευμα ἐπέ-
τυχα ἕνα χότζα πὰνὰ στὸ ποδήλατο!
Δυστυχῶς δὲν στάθηκε νὰ τὸν φωτο-
γραφίσω. Μάλλον ἀντίκρισε τὴ φωτο-
γραφικὴ μηχανή, τὰ μάτια του πήραν
τὴ θρηϊώδη ἐκφρασὶν τοῦ πλάνθρωπος.
Πήδησε ἀπὸ τὸ ποδήλατο καὶ δὲν ἔα-
νανεβήκε παρὰ μόνον δταν ἐπεισθῆκε
ὅτι ἤμουν πάρα πολὺ μακρινὰ γιὰ νὰ
ἀπειθανάσω τὴν εἰκόνα αὐτῇ, τὴν τό-
σο πρωτότυπὴ καὶ τόσο ἐνδιαφέροντα.
Στὴν περιέγραψιν αὐτῇ εἰκόνα συνθηκολο-
γοῦσαν ἡ πρωτόγονη καὶ μαρκατορικὴ
ἐκφρασὶν τῆς Ἀνατολῆς μὲ τὸ γοργὸ ρυθμὸ
τῆς ζωῆς τῆς Δύσεως, τὸ παρελθὸν μὲ
τὸ παρὸν, ἡ παράδοσις μὲ τὴν πρόδοον,
ἡ γραμμικὴ μὲ τὸ πρακτικὸ πνεῦμα.

Ἐξαφανίζεται μέσα στὰ στενά σο-
κάκια, πίσω ἀπὸ τὴν ἀθωοτητα πό-
τεως τῶν παμπάλαιων σπιτιῶν μὲ τὸ ξε-
πλυμένο χρώμα καὶ τὰ καφασωτὰ πα-
ράθυρα, πίσω ἀπὸ τὰ ὁποῖα κινούνται
ἀνήσυχτα καὶ φοβισμένα διὰ ἢ καὶ πε-
ρισσότερα ξευγάρια ὥραιων ματιῶν.

Πηγαίνουν πᾶντῶς στὰ σπῆτια τοῦ
γιὰ νὰ δώσουν διαταγὰς. Φεύγουν κα

Η Ξάνθη όφείλει την ύπαρξή της εις μίαν καταστροφήν. "Αν δέν καταστρέφεται ή Γενιτζέ, δέν θα υπήρχε σήμερα ή πόλις, ή Ξακουστή για τα εύγευκά καπνά της, για τον πλούτον των χαλιών της και για τις ώραιες γυναίκες της.

Η Ξάνθη αναπτύσσεται πάνω στις πλαγιές της όροσει-

AGATHOUPOLITON
"AVLAES"

ADRIANOPOLITON
"ORESTIAS"

CALLIPOLITON
"LYSIMACHIA"

CONSTANTINOPOLITO
"ZODOCHOS PIGI"

GANOCHORITON
"OMONIA"

HERACLITSIOTON
"AGIOS GEORGIOS"

MADYTION
"HELLESPONTOS"

MILLIOTON
"ATHENA"

PROKONISICTON
"MARMARAS"

PROASTIOU
"AGIOS ERMOLAOS"

RADESTINON
"VISANTHI"

SARANTA EKKLISIO
"CARPODEMON"

SILYVRINON KA
PERICHORON

SKOPINON
"ORPHEUS"

STRANTZALITON
"AGIOS GEORGIOS"

THRACIAN "

ράς της Ροδόλης χωρίς κανένα χαλινόν. Ως πόλις δέν παρουσιάζει βέβαια εξαιρετικό ενδιαφέρον αν εξαίρεση κανεί το γραφικό θέαμα της αμφοθεατρικής της έκτασεως. Όλη ή κλησις της περιορίζεται εις τα ουσάδικα και κάτω από τον μεγάλο πλάτανο του Γενι Τζαμί. Στα πάντα καταλήγουν οι καπνέμποροι, οι καπνοπαραγωγοί ντόπιοι και πρόσφυγες. Οι Τούρκοι χωρικοί, λιγώτερο σπάταλοι από τους Έλληνες, προτιμούν την ερημιά του αϊνιοβίου πλατάνου του Γενι Τζαμί που δεσπόζει της κεντρικής πλατείας της πόλεως.

Κάτω από τον μεγαλοπρεπή αυτό πλάτανο, οι σαρκοφάγοι Τούρκοι με τις περικυλισμένες γενειάδες και τη θυμοσφορική διάθεση, μαζεύονται τα πρωίνα και τ' απογεύματα να άρχίζουν με συζήτηση, που δέν τελειώνει ποτέ.

Κανείς δέν μπορεί να έννοηση τί συζητούν, τί προσπαθούν να λύσουν, στο πνεύμα, ποίων νόμων της φύσεως προσπαθούν να εισδύσουν.

Ο καφές και οι ναργιλέδες δίνουν την ευκαιρία σ' ένα μικρό διάλειμμα, τονώνουν όμως έξ-

αλλον την διάθεση της συζητήσεως και της έρμηνείας των... ανεξηγήτων στοχασμών. Όταν δέν συζητούν οι Τούρκοι της Ξάνθης πηγαυνοέρχονται μέσα στην πόλι χωρίς σκοπό, σαν να εινε καταδιασμένοι σ' αυτήν την ποιητική ξέρα από ποιά άγνωστη δύναμη, σαν να καταδιώκονται από κάποια άδικη κατάρρα.

"Οσοι φορές έτυχε να περάσω από την Ξάνθη προσεπάθησα να λύσω αυτό το μυστήριο. Προσεπάθησα να μάθω από ποι έρχονται και που πηγαίνουν τόσο διαστικά οι Τούρκοι, που περιφέρονται μέσα στη καρδιά της πόλεως. Δέν το κατώρθωσα όμως. Εκεί που παρακολουθεί κανείς ένα Τούρκο, εκεί τον χάνει ξαφνικά από τα μάτια του.

Έξαφανίζεται μέσα στα στενά σοκάκια, πίσω από τις άθωρηκτες πόρτες των παμπалаίων σπιτιών με το ξεπλυμένο χρώμα και τα καφασωτά παραθύρα, πίσω από τα όποια κινούνται άνησυχά και φοβισμένα δυό ή και περισσότερα ζευγάρια ώραιων ματιών.

Πηγαίνουν πιθανώς στα σπίτια τους για να δώσουν διαταγές. Φεύγουν και

ξαναγυρίζουν για να υπενθυμίσουν κάτι ή για να πάρουν κάτι που έξεχασαν. Δέν άπολείεται να ενεργοούν και αψιδασμούς για τη διαλίτωση της συνηκής πίστεως και την εξασφάλισή της οικογενειακής τους εϋτυχίας. Όπωσδήποτε οι Τούρκοι της Ξάνθης εινε εργατώτα και προοδευτικοί, άποτελούν ένα στοιχείο άξιολογο για τη ζωή της πόλεως, εινε ημιώτατα στις συνλλαγές τους και ευπειθέστατοι στους νόμους και τους προφήτες.

Εξακολουθούν βέβαια να πιστεύουν εις τον Άλλάχ και τον μοναδικόν αυτόν προφήτην, τον Μωάμεθ, άδιαφορώντας όλοτετα για τις καινοτομίες του Καμάλ Άτατούρκ και των συνεργατών του.

Και εινε άληθές ότι δέν διατηρούν ακόμα τα χαρέμα τους, εκτός μερικών πλουσιών χωρικών, που έχουν δυό ή και περισσότερες γυναίκες, εινε όμως τακτικώτατα στην έκτέλεσι των έντολών του Κορανίου. Αναπαύονται την Παρασκευή, πηγαίνουν συχνά στα τζαμά για να προσκυνήσουν και πέφτουν σ' έκστασι θαυμά, όταν άκουν τον Μουεζίνη να ζητή την εύλογία του Άλλάχ από τους κυλικούς έξωστες των μιναρέδων.

Πολλές Τονοκάδες της Ξάνθης έχουν βγάλει ώστόσο το φερετζέ και τα τσαρσάφια και κάποιο άπόγευμα επέτυχα ένα χότζα πάνω στο ποδήλατο! Δυστυχώς δέν στάθηκε να τον φωτογραφίσω. Μόλις άντικρυσε ιή φωτογραφική μηχανή, τα μάτια του πήραν τη θηριώδη έκφρασι του λάνθηρος. Πήδησε από το ποδήλατο και δέν ξαναβέθηκε παρά μόνον όταν έπεισθηκε ότι ήμουν πάρα πολύ μακρινά για να άποθανάτισω την εικόνα αυτή, την τόσο πρωτότυπη και τόσο ενδιαφέρουσα. Στην περίεργη αυτή εικόνα συνθηκολογούσαν ή πρωτόγονη και μοιρολατρική ζωή της Ανατολής με το γοργό ρυθμό της ζωής της Δύσεως, το παρελθόν με το παρόν, ή παράδοσις με την πρόοδο, ή γραφικότης με το πρακτικό πνεύμα.